Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України
Юридичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Інститут законодавчих передбачень і правової експертизи
Всеукраїнська громадська організація «Асоціація українських правників»
Львівський університет бізнесу та права
Педагогічний університет ім. Комісії народної освіти в Кракові (Польща)
Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
Державний університет інфраструктури і технологій

СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА

науково-практичний журнал

ISSN 2413-6433

№ 1-2 (26-27)

2019

ЗМІСТ

Grzeszczak R, Szpyrka M., Klemt T. Regulatory activity of the European Union and the principle of economic freedom..... 3
Гаврилішин А.П., Знак Ю.А. Проблеми причин і умов злочинів, скоєних організованими злочинними групами..... 9
Голубицький С.Г. Адміністративно-правовий спір у сфері функціонування фондового ринку України: поняття та судовий порядок його вирішення 13
Дідич Т.О. Правоутворення в сучасній Україні: комунікативно-інституційний вимір..... 18
Дубов Г.О. Основи науки як базовий рівень аналізу методології юридичних досліджень 26
Захарченко П.П. Давнє (додержавне) українське звичаєве право: етап становлення..... 36
Князька Л.А. Житло як об'єкт права власності..... 40
Костицький В.В., Костицька І.О. Громадянське суспільство та правова держава як суб'єкти правотворення..... 44
Kostyuchenko O. Financial security: legal nature, structure and types..... 48
Литвин Н.А. Генезис правового регулювання державної інформаційної політики у діяльності органів Державної фіскальної служби України 56
Маткевич Ю.Ю. Детермінанти контрабанди в Україні..... 64
Мяловицька Н.А., Златіна Н.Е. Міжнародно-правові аспекти закріплення права людини на життя в умовах збройного конфлікту..... 71
Новицький А.М. Правовий статус суб'єктів приватноправових відносин ускладнених іноземним елементом..... 76
Обривкіна О.М., Лізніченко Є.М. Особливості договору довічного утримання..... 82
Оверчук О.М. Актуальне питання поняття та структура правотворчого механізму 85
Okulicz-Kozaryn W. Legal relations between the subjects of educational services in some of East-European countries 89
Попельнюк Н.В. Порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експертному контролю 96
Piasetski A. Polish local government vs. central government in 1990-2019. Selected political issues ...100
Рогатинська Н.З. Митна безпека України.....109

УДК 347.451(477)

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ

Обривкіна О.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри цивільного права та процесу Університету ДФС України; **Лізніченко Є.М.** здобувач першого рівня вищої освіти Університету ДФС України

Obryvkina O.M., Liznichenko E.M. FEATURES OF LIFE-LONG MAINTANANCE CONTRACT

***Анотація**. Стаття присвячена висвітленню особливостей зобов'язань сторін відповідно до договору довічного утримання. Зорієнтовано увагу на проблемних питаннях укладання та значення даного договору на даний час.*

***Ключові слова:** договір довічного утримання, Цивільний Кодекс України, законодавче регулювання.*

Summary. Today, based on the economic situation of our state, the financial capacity of most citizens does not meet their needs. Therefore, one way of acquiring property was drawing up a contract of life-long maintenance, allowing citizens to improve living conditions.

The purpose of the article is to study further the features of main categories, on the basis of which the parties agree on life-long maintenance.

Drawing up a life-long maintenance contract is quite convenient nowadays. Due to the difficult economic situation in our country, a large number of citizens can not afford to buy housing at a market price. The contract we are studying is a good solution to this problem. Due to the drawing up such an agreement, most people can rely on staying in their property for a fairly affordable price. Moreover, the fee for obtaining ownership of such property is much cheaper than the usual purchase of a flat or a house.

***Keywords:** life-long maintenance agreement, Civil Code of Ukraine, legislative regulation.*

Постановка проблеми: На сьогодні, виходячи з економічного становища нашої держави, фінансові можливості більшості громадян не забезпечують задоволення їх потреб. Тому одним із способів набуття майна стало укладання договору довічного утримання, що дозволяє громадянам покращити умови для проживання. Незважаючи на стрімкий розвиток цивільно-правових відносин стосовно передачі майна за договором довічного утримання, існують розбіжності дослідників стосовно роз'яснення змісту та особливостей зобов'язань сторін зазначених у Цивільному Кодексі України. Тому питання стосовно проблематики дослідження основних категорій даного договору на даний час є досить актуальним.

Стан дослідження: Питанням роз'яснення особливостей та змісту договору довічного утримання займалися юристи – науковці та практики, серед яких: О.В. Дзера, Н.С. Кузнєцова, Р.А. Майданик, Г.Б. Яновицька, В.О. Кучер, М.В. Лаптош, А.О. Куртакова, О.М. Великорода, М.С. Долинська.

Відповідно до ст. 744 ЦК України: «За договором довічного утримання одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, кватиру або інше рухоме або нерухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача довічним утриманням та (або) доглядом довічно» [1].

На думку О. М. Великороди: «Договір довічного утримання – це правочин, за яким відчужувач передає набувачеві майно, взамін чого він забезпечує відчужувача утриманням або доглядом довічно» [2, с. 6].

М. С. Долинська визначає даний договір як: «Довготривалий правочин, у ході якого майно переходить у власність набувачеві, який у свою чергу забезпечує відчужувача довічним утриманням або доглядом. За умови, що предметом є нерухоме майно, договір затверджуватиметься нотаріальним посвідченням» [4, с. 324].

І.В. Нестерова характеризує договір довічного утримання (догляду): «Як комплексний договір, оскільки, на її думку, його юридичним наслідком, з одного боку, є перехід права власності від відчужувача до набувача, а з іншого – виникнення у набувача обов'язку утримувати та (або) доглядати відчужувала довічно» [5, с. 158].

Г. Б. Яновицька, В. О. Кучер, М. В. Лаптош та інші дослідники притримуються положень ст. 744 ЦК України [3].

Однак не дивлячись на сформовані погляди дослідників, в умовах розвитку цивільно – правових відносин та поширення зобов'язань сторін договору довічного утримання, роз'яснення особливостей його укладання відповідно до законодавчого регулювання України залишається недостатньо розкритим.

Саме тому, **метою статті** є подальше дослідження особливостей основних категорій, на основі яких укладається домовленість сторін за довічним утриманням.

Виклад основного матеріалу.

Метою такого договору є передання відчужувачем майна у власність набувачеві. Перехід права власності до набувача є основною метою договору довічного утримання.

Суть же договору довічного утримання полягає в забезпеченні одержувача утриманням, а також доглядом, необхідним для його існування, що зумовило соціальний статус договору утримання і підвищений ступінь охорони інтересів одержувача утримання – «слабкої сторони договору»[6, с. 13].

Цікавими є розбіжності у поглядах стосовно юридичної характеристики договору довічного утримання. До того часу, як в Україні почав діяти чинний Цивільний Кодекс, даний договір вважався виключно реальним. Проте, деякі дослідники, так, як наприклад: М. В. Скаржинський, притримуються думки, що такий договір носить консенсуальний характер. В той же час, О. М. Великорода наділяє правочин довічного утримання наступними характерними рисами: реальний, односторонній, оплатний та алеаторний. У юридичній літературі прослідковується закономірність, що при зазначенні авторами того, що договір є реальним, вони одночасно вважають його одностороннім, а прихильники його консенсуального характеру вважають його двостороннім.

Також існує думка окремих юристів, що даний договір є одночасно реальним та двостороннім. Проте на нашу думку, так як істотною умовою його існування відповідно до законодавчого регулювання є передача майна, то даний правочин є реальним та одностороннім.

Наступною не менш важливою особливістю є строк чинності, який у поєднанні з умовами правочину не може бути чітко визначений. Також відповідно до ЦК України відчужувачем у договорі довічного утримання може бути фізична особа незалежно від\віку та стану здоров'я, а набувачем виступає як фізична (повнолітня та дієздатна) особа так і юридична особа. Наступною характерною рисою є відплатність. Набувач отримує майно вже з відомою вартістю. Проте випливаючи зі строку, вартісний вираз утримання не є чітко визначеним. Саме тому такий договір є алеаторним, тобто ризиковим.

Вирішення питання стосовно моменту виникнення права власності за договорами, які є нотаріально посвідченими або такими, що підлягають державній реєстрації науковці пов'язують з моментами публічного засвідчення своїх намірів сторонами.

Характерною ознакою сутності договору є наявність щонайменше двох сторін: відчужувача та набувача, між якими виникають відповідні права та обов'язки.

Договірні зобов'язання сторони мають виконувати належним чином відповідно до встановлених законом вимог. У разі їх порушення на винну особу можуть покладатися заходи примусового впливу. Проте відповідно до закону або за договором можуть застосовуватися і спеціальні заходи майнового впливу на несправного контрагента.

Відповідно до ст. 754 ЦКУ: «Набувач не має права до смерті відчужувача продавати, дарувати, міняти майно, передане за договором довічного утримання. Також на підставі іншого правочину він не може передавати майно у власність іншій особі. Втрата (знищення), пошкодження майна, яке було передане набувачеві, не є підставою для припинення чи зменшення обсягу його обов'язків перед відчужувачем» [1].

Обтяження майна, як спосіб забезпечення виконання зобов'язання, встановлюється відповідно до вимог, встановлених законом. Укладення такого правочину призводить до

застосування заборони на відчуження майна, яке передається набувачеві. Навіть якщо набувач має бажання відчужити передане йому майно іншій особі за згодою відчужувача, то останній може подати позов стосовно витребування майна, адже за цивільним законодавством України набувач не має права відчужувати або заставляти передане йому майно.

Також слід підкреслити той факт, що відповідно до правомочностей відчужувача, за ним може зберігатися право користування майном, яке передається набувачеві.

Ризик знищення та пошкодження майна лежить на набувачеві, що забезпечує його належну відповідальність перед відчужувачем. У разі розірвання договору довічного утримання, майно повертається відчужувачеві.

Отже, обтяження майна, що носить штрафний характер за відповідним договором відносять до речово – правових способів забезпечення виконання зобов'язання.

Також договір може бути розірвано за ініціативою набувача. Проте є виняток, який свідчить про те, що за рішенням суду у разі неможливості виконання відчужувачем договору, за набувачем може частково залишатися право власності.

Відповідно до цивільного законодавства України, за договором довічного утримання, у разі передання майна відчужувачем, усі наслідки разом із правом власності автоматично переходять до набувача. Проте існують деякі обмеження щодо такого майна. Як вже було вищезазначено, набувач не має права продавати, обмінювати та дарувати його до смерті відчужувача. Саме таке специфіка є гарантією довічного утримання набувачем відчужувача.

Висновки.

Відповідно до ст. 744 ЦК України за договором довічного утримання одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, кватиру або інше рухоме або нерухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача довічним утриманням та (або) доглядом довічно.

Обов'язковою умовою даного договору є існування двох сторін: відчужувача та набувача.

Одним із основним способів забезпечення виконання зобов'язань даного правочину є обтяження майна. Саме така умова дає заборону набувачеві до смерті відчужувача розпоряджатися набутою власністю.

Договір довічного утримання є реальним, двостороннім, відплатним з невизначеним строком чинності, внаслідок чого вартісний вираз утримання не може бути чітко визначено.

Момент права власності у договорів, нотаріально посвідчених та з державною реєстрацією виникає з часу публічного засвідчення намірів сторонами зобов'язання.

Підсумовуючи вище сказане, слід підкреслити, що укладання договору довічного утримання є досить зручним у наш час. У зв'язку зі складним економічним становищем у нашій державі, велика кількість громадян не має змоги придбати житло за ринковою ціною. Саме досліджуваний нами договір стає гарним вирішенням цієї проблеми. Завдяки укладанню такого правочину більшість людей можуть розраховувати на перебування у своїй власності житла за досить доступну ціну. Тим більше, плата за отримання у власність такого майна є значно дешевшою, ніж звичайна купівля квартири або ж будинку.

Список використаних джерел

1. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV**.** Дата звернення 25.10.2018 URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15

2. Договір довічного утримання / О. М. Великорода / Івановфранківськ 2006 – 193 с.

3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. Відомості Верховної Ради України 2003. № 40. – 44 (зі змінами)

4. Долинська М. С. Особливості нотаріального посвідчення договору довічного утримання М. С. Долинська Актуальні проблеми держави і права. 2012 - № 64 . С. 318 – 324

5. Нестерова І.В. Договір довічного утримання (догляду) за цивільним законодавством України. І.В. Нестерова Держава та регіони. Серія: Право. – 2005. – № 2. – С. 158-159.
6. Договір довічного утримання / Великорода Олександр Михайлович Київ – 2006/ удк 347.45/.47

УДК 343

АКТУАЛЬНЕ ПИТАННЯ ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА ПРАВОТВОРЧОГО МЕХАНІЗМУ

Оверчук О.М. *аспірант юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Overchuk O.M. THE ACTUAL ISSUE ON THE CONCEPT AND STRUCTURE OF THE LEGAL MECHANISM

Анотація. *Метою роботи є дослідити правотворчість як одну з найважливіших різновидів юридичної діяльності. Правові приписи мають бути обумовленими культурою правотворчості та бути якісним показником рівня демократії в країні. Довести, що правотворча діяльність завжди буде найважливішим засобом управління суспільством. Методика включає комплексний аналіз та узагальнення наявного науково-теоретичного матеріалу та формулювання відповідних висновків та рекомендацій. Під час дослідження використовувались наступні* ***методи*** *наукового пізнання: системний, структурний, функціональний, історично-правовий, логічний, статистичних досліджень, порівняльно-правового аналізу, прогнозування.* ***Результати:*** *в процесі дослідження визнано, що механізм правотворчості це реальна організаційна яка забезпечує здійснення правотворчості тим чи іншим способом. Механізм правотворчості сучасної держави відрізняється високим ступенем складності, різноманіттям складових його елементів, кожен із яких має певне завдання, місце та роль в процесі правотворчості. Між елементами механізму законотворчості завжди існує взаємозв'язок, взаємна узгодженість і взаємодія. В процесі дослідження встановлено, що оновлення теоретико-методологічної моделі механізму правотворчості можна визначити як науково-практичну категорію, яка відображає комплексне, системне бачення інститутів правотворення (частково правореалізації) і включає соціально-правові інструменти та засоби, що спрямовані на формування правової нормативної системи регулювання суспільних відносин. Результати дослідження може бути використано в правотворчій та правозастосовчій діяльності на різних стадіях застосування механізму правотворчості.*

Ключові слова*: правотворчість, механізм правотворчості, структура правотворчості, принципи правотворчого механізму.*

Summary. *The article explores the concept of the mechanism of lawmaking. The structure of the correcting mechanism is analyzed. The basic elements of the mechanism of law-making are highlighted.*

Purpose. The purpose of the work is to study law-making as one of the most important varieties of legal activity. Legal requirements should be conditioned by the culture of law-making and be a qualitative indicator of the level of democracy in the country. Prove that law-making activity will always be the most important means of managing society.

Methodology. The methodology includes a comprehensive analysis and synthesis of available scientific and theoretical material and the formulation of relevant conclusions and recommendations. During the research, the following methods of scientific knowledge were used: systemic, structural, functional, historical-legal, logical, statistical research, comparative-legal analysis, forecasting. Results: in the course of the research it was recognized that the mechanism of law-making is a real organizational that ensures the implementation of law-making in one way or another. The mechanism of law-making of the modern state is distinguished by the high degree of complexity, the diversity of its constituent elements, each of which has a specific task, place and role in the process of law-making. Between elements of the mechanism of lawmaking there is always a relationship, mutual consistency and interaction. Scientific novelty. In the course of the research it was established that the updating of the theoretical and methodological model of the mechanism of law-making can be defined as a scientific and practical category, which reflects the complex, systematic vision of institutes of law-making (partly legalization) and includes socio-legal instruments and tools aimed at the formation of a legal regulatory system of regulation public relationsThe practical significance. The results of the study can be used in law-making and law-enforcement activities at different stages of the application of the mechanism of law-making.

Keywords: *lawmaking, the mechanism of law-making, the structure of law-making, the principles of law-making mechanism.*

Постановка проблеми. Актуальним напрямком у теоретико-правовій науці є дослідження проблеми щодо питання поняття та структури правотворчого механізму. В

Співвидавці журналу

Інститут законодавчих передбачень і правової експертизи
Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України
Юридичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
Всеукраїнська громадська організація «Асоціація українських правників»
Львівський університет бізнесу та права
Педагогічний університет ім. Комісії народної освіти в Кракові (Польща)
Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини
Державний університет інфраструктури і технологій

Редакційна рада:

Горбань А.В. Голова вченої ради Державного університету інфраструктури і технологій, кандидат історични наук, доцент, перший проректор Державного університету інфраструктури і технологій *(**Голова Редакційної ради**)*;

Шемшученко Ю.С., академік Національної академії наук України та Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор, директор Інституту держави і права Національної академії правових наук України імені Володимира Корецького;

Гетьман А.П., академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого ***(заступник Голови Редакційної ради)*;**

Костицький В.В., академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії права і держави Київського національного університету імені Тараса Шевченка, президент Асоціації українських правників, голова Вченої ради Інституту законодавчих передбачень і правової експертизи ***(головний редактор)*;**

Фоменко А.Є., кандидат юридичних наук, ректор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Безлюдний О.І. доктор педагогічних наук, професор, ректор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Гриценко І.С., доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Карольчак Казимир доктор наук, професор, ректор педагогічного університету імені Комісії народної освіти в Кракові (Польща);

Оніщенко Н.М., академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор, І віце-президент Асоціації українських правників;

Сопільник Л.І., доктор юридичних наук, доктор технічних наук, професор.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Костицький В.В., академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор *(головний редактор)*;

Наливайко Л.Р., доктор юридичних наук, професор, проректор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, віце-президент Асоціації українських правників *(заступник головного редактора)*;

Новицька Н.Б., доктор юридичних наук, старший науковий співробітник *(перший заступник головного редактора)*;

Смокович М.І., доктор юридичних наук *(заступник головного редактора);*

Члени редколегії:

Балакірєва О.М., кандидат соціологічних наук;

Бандурка О.М., академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор;

Басай О.В., доктор юридичних наук;

Безклубий І.А., доктор юридичних наук, професор;

Бобровник С.В., доктор юридичних наук, професор;

Бостан С.К., доктор юридичних наук, доцент;
Вєчорек Маріуш, доктор права, доцент (Польща);
Гріненко О.О., доктор юридичних наук, професор;
Григорович Л.С., кандидат філософських наук;
Гяро Томаш, доктор юридичних наук, професор (Польща);
Добродум О.В., доктор філософських наук, професор;
Захарченко П.П., доктор юридичних наук, професор;
Карчевський Якоб, доктор юридичних наук, професор (Польща);
Козмінські Кшиштоф, доктор права, доцент (Польща);
Коломоєць Т.О., член-кореспондент Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор;
Костенко О.М., академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор;
Крупчан О.Д., академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор;
Луспеник Д.Д. кандидат юридичних наук;
Марцеляк О.В.,доктор юридичних наук, професор;
Марчак В.Я.доктор юридичних наук, професор;
Нагребельний В.П., член-кореспондент Національної академії правових наук України, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор;
Новицький А.М., доктор юридичних наук, професор;
Оніщенко Н.М., академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор, І віце-президент Асоціації українських правників;
отець Олекса Петрів кандидат юридичних наук;
Пархоменко Н.М., доктор юридичних наук, професор;
Притика Ю.Д., доктор юридичних наук, професор;
Пясецький Анжей, доктор юридичних наук, професор (Польща);
Ромовська З.В., доктор юридичних наук, професор;
Селіванов А.О., академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор;
Сердюк Н.А. кандидат юридичних наук, доцент;
Скоморовський В.Б. доктор юридичних наук, доцент;
Сопільник Л.І., доктор юридичних наук, доктор технічних наук, професор;
Стефанчук М.О., кандидат юридичних наук, доцент;
Судаков В.І. доктор соціологічних наук, професор;
Шуба О.В., доктор політичних наук, професор;
Яковлєв А.А., кандидат юридичних наук.
Ян Беднарчик, доктор юридичних наук, професор (Польща)
Редакція англомовних текстів – С. Костицька

Редакція журналу не завжди поділяє позиції авторів з приводу висловлюваних проблем і не несе відповідальності за зміст авторських публікацій.

Журнал рекомендовано до друку Рішенням Вченої ради Інституту законодавчих передбачень і правової експертизи (протокол № 4 від 17.04.2019 р.).

Науково–практичний журнал «Соціологія права» внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук у галузі «Юридичні науки» Наказ МОН України № 793 від 04.07.14р.

Реєстраційне свідоцтво КВ № 18116-6916Р видане Міністерством юстиції України 07.09.2011.

Інститут законодавчих передбачень і правової експертизи. 01034, м. Київ, вул. Паторжинського, 4, оф. 8, тел./факс 278-50-12

Підписано до друку 15.05.2019
Формат 60*84/8. Наклад 100пр.

Видавець і виготовлювач – «Видавниций дім»АртЕк»
вул. Оленівська, 8, м. Київ, Україна 04080
Тел./факс (044)426 19 62
Тел.: (067) 440-11-37
e-mai:l ph-artec@ukr.net
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції
Серія ДК №4779 від 15.10.2014 р